

Pregledni članak

PRAVNE POSLJEDICE NEDOSTAVLJANJA ODGOVORA NA TUŽBU (Uvodni referat)

Adis Mehić, email: adisimehic76@gmail.com

Doc. dr. Jasmina Tahirović, email: jaciminat@gmail.com

Općinski sud u Travniku

Mag. iur. Kornelija Nikačević, email: kornelija511kulis@gmail.com

doktorandica na Pravnom fakultetu Internacionalnog univerziteta Travnik u Travniku

Sažetak: U članu 70. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 73/05, 19/06 i 98/15; u daljnjem tekstu: ZPP) propisan je postupak dostavljanja odgovora na tužbu. U vezi s tim, u članu 182. ZPP-a propisana je mogućnost donošenja presude zbog propuštanja. U ovome radu autori će analizirati pravne posljedice nedostavljanja odgovora na tužbu. Imajući u vidu sadržaj principa vladavine prava, navedeno će se definisati analizom odredaba koje su kao takve propisane ZPP-om kao procesnim zakonom koji se primjenjuje u parničnom postupku. Dakle, u ovome radu se ukazuje na mogućnost donošenja presude kojom se odlučuje o tužbenom zahtjevu, bez primjene načela kontradiktornosti, izraženo sadržajem pripremnoga ročišta i glavne rasprave u smislu odredbi članova 75. do 85. i članova 97. do 110. ZPP-a, a uzrokovano pasivnošću tužene strane.

Ključne riječi: ZPP, tužba, odgovor na tužbu, presuda zbog propuštanja

LEGAL CONSEQUENCES OF FAILURE TO SUBMIT A RESPONSE TO THE LAWSUIT (Keynote paper)

Abstract: Article 70 of the Law on Civil Procedure of the Federation of Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of the Federation of Bosnia and Herzegovina", number: 73/05, 19/06 and 98/15; hereinafter: ZPP) prescribes the procedure for submitting a response to lawsuit. In this regard, Article 182 of the ZPP stipulates the possibility of passing judgment due to omission. In this paper, the authors will analyze the legal consequences of not submitting a response to the lawsuit. Bearing in mind the content of the principle of the rule of law, the aforementioned will be defined by analyzing the provisions that are prescribed as such by the ZPP as a procedural law that is applied in civil proceedings. Therefore, this paper points out the possibility of passing a verdict deciding on the claim, without applying the principle of adversariality, expressed by the content of the preliminary hearing and the main hearing in terms of the provisions of Articles 75 to 85 and Articles 97 to 110 of the ZPP, and caused by the defendant's passivity.

Key words: ZPP, lawsuit, response to the lawsuit, judgment due to omission

1. Uvod

Odredbom člana 70. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 73/05, 19/06 i 98/15; u daljnjem tekstu: ZPP) propisan je postupak dostavljanja odgovora na tužbu i njegov sadržaj, a ta radnja je propisana u dispoziciji tuženika. Nedostavljanje odgovora na tužbu može uzrokovati pravne posljedice za tuženika. Te pravne posljedice se odnose na eventualno usvajanje tužbenog zahtjeva na koji tuženik nije dostavio odgovor. Navedeno je propisano u članu 182. ZPP-a, koji sadrži mogućnost donošenja presude zbog propuštanja. Dakle, svojom pasivnošću, u kontekstu nepoduzimanja procesne radnje odgovora na tužbu, sam tuženik se dovodi u takav pravni

položaj. U ovome radu se analiziraju odredbe ZPP-a kojima se propisuje procesni put od dostavljanja tužbe na odgovor pa do pravne posljedice nedostavljanja odgovora na tužbu, odnosno mogućnosti usvajanja tužbenoga zahtjeva donošenjem presude zbog propuštanja.

2. Parnični postupak (pojam)

Parnični postupak, zapravo, predstavlja pravni prostor u kojem učesnici svojim pisanim, usmenim ili i pisanim i usmenim izlaganjima prezentuju određeni pravni spor, a u zavisnosti od interesa koji se u tom postupku želi ostvariti, odnosno cilja koji se želi postići. Naime, parnični postupak predstavlja polje građanskopravne zaštite kroz norme procesnoga prava, a što je regulisano odredbama ZPP-a. Zapravo, cilj parničnoga postupka jeste da se s jedne strane ostvari ono što se traži iniciranjem parničnoga postupka, a s druge strane mogućnost tuženoj strani da se izjasni na ono što je sadržaj konkretnog tužbenog zahtjeva, kroz odgovor na tužbu. Početak parničnoga postupka, zapravo, inicira tužitelj kao jedna od strana u postupku, a kako to propisuje ZPP.

Dakle, odredbama ZPP-a propisan je postupak procesnih normi koje definišu cijeli tok parničnoga postupka. Podnošenje tužbe je u dispoziciji parničnih stranaka. „[...] sud u pravilu ne pokreće parnični postupak po službenoj dužnosti (*ne procedat iudex ex officio*), [...]“ (J. Čizmić, 184.)

„**Stav 1.** Tužba je parnična radnja kojom se **pokreće parnični postupak**. Podnošenjem tužbe stavlja se u pokret mehanizam za ostvarivanje pravne zaštite u građanskopravnim predmetima. S obzirom na dispozitivni karakter građanskopravnih odnosa, načelo dispozitivnosti nalazi svoju primjenu i u postupku za ostvarivanje zaštite prava iz tih odnosa, pa i samo pokretanje toga postupka zavisi isključivo od volje subjekata koji imaju pravo na zaštitu.“ (Z. Kulenović *et al.*, 25.).

Naime, kako bi se započelo s parničnim postupkom pred sudom, potrebno je, prije svega, poduzeti prvi korak, odnosno podnijeti sudu pisani podnesak. Taj pisani podnesak, u smislu odredbe člana 53. ZPP-a, naziva se tužba. Tužba, dakle, predstavlja inicijalni akt za pokretanje parničnoga postupka. Međutim, napomene radi, u tom kontekstu egzistira jedan izuzetak. Naime, u postupcima sporazumnog razvoda braka, parnični postupak se pokreće prijedlogom, a ne tužbom.

„**Izuzetak** od općega pravila da se parnični postupak pokreće tužbom je slučaj u kojemu bračni drugovi koji suglasno zahtijevaju razvod braka parnični postupak pokreću zajedničkim prijedlogom za razvod braka, odnosno zahtjevom za sporazumni razvod braka.“ (J. Čizmić, 185.)

Dakle, u tom procesno formalnom dijelu odstupanja se od forme inicijalnog akta kojim se pokreće parnični postupak. Ali, obje vrste podneska (tužba i prijedlog) predstavljaju inicijalni akt kojim se pokreće konkretni parnični postupak.

3. Tužba kao procesna radnja

Kako je spomenuto u prethodnom dijelu teksta, podnošenje tužbe kao procesne radnje u parničnom postupku jeste u dispoziciji stranaka. „1. Dostavljanjem tužbe tuženom zasnovan je odnos suda sa obema strankama. Od dostavljanja tužbe nastaju za stranke procesna prava i tereti.“ (B. Poznić, 474.)

Odredbom člana 53. ZPP-a propisan je sadržaj tužbe, odnosno formalni sadržaj koji je obavezujućeg pravnog karaktera, kojega se stranke moraju pridržavati u pisanju takvoga pravnog sadržaja. U vezi s tim je neophodno spomenuti naročito odredbu stava (3) člana 336. ZPP-a koji glasi:

„(1) Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će podnositelju vratiti podnesak radi ispravke ili dopune, uz navode šta treba ispraviti ili dopuniti i odredit će rok za ispravku ili dopunu podneska, koji ne može biti duži od osam dana.

(2) Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen odnosno dopunjen i predan sudu u roku određenom za dopunu ili ispravku, smatrat će se da je podnesen sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.

(3) Smatrat će se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke odnosno dopune, odbacit će se.

(4) Ako podnesci ili prilozi nisu podneseni u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnositelja da ih u određenom roku podnese. Ako podnosilac ne postupi po tom nalogu, sud će podnesak odbaciti.“

Osim navedenoga člana, u stavu (1) člana 334. ZPP-a propisano je sljedeće:

„(1) Tužba, odgovor na tužbu, protivtužba, odgovor na protivtužbu, pravni lijekovi i druge izjave, prijedlozi i saopćenja koji se daju izvan rasprave, podnose se pismeno (podnesci). Uvjet pismene forme ispunjavaju i podnesci upućeni telegramom, telefaksom ili elektronskom poštom. Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima označen pošiljalac.“

Dakle, spomenuta dva člana ZPP-a primjenjuju se na formu tužbe, jer prema svojoj pisanoj formi tužba predstavlja pisani podnesak koji se predaje sudu te, prema tome, obavezno podliježe formi propisanoj članovima 334.–336. ZPP-a, kao i ostali podnesci.

„Tužba je zahtev koji se podnosi sudu radi rešavanja građanskopravnog spora iz ličnih, porodičnih, radnih, trgovačkih, imovinskopravnih i drugih građanskopravnih odnosa. Tužba je inicijalna parnična radnja tužioca kojom se pokreće prvostepeni parnični postupak. Tužbe mogu podnositi kako fizička tako i pravna lica (tužioci).“ [<https://projuris.org/tuzba.html>] (16. 11. 2022.).]

„**Tužba u parničnom postupku** je radnja kojom se pokreće **parnični postupak**. Ona je po svojoj suštini traženje pravnog subjekta da mu sud pruži zaštitu za povrijeđeno subjektivno pravo.“ [<https://bs.wikipedia.org/wiki/Tu%C5%BEba>] (20. 11. 2022.)]

4. Odgovor na tužbu

Kao što je u uvodnom dijelu ovoga rada navedeno, odredba člana 70. ZPP-a propisuje dostavljanje odgovora na tužbu. Ta procesna radnja, zapravo, omogućava pravo da tužena strana iznese svoju odbranu kroz pisani podnesak. Osim toga, tužena strana može i da ne dostavi odgovor na tužbu, što je u njenoj dispoziciji. Naime, kroz odgovor na tužbu, tužena strana ima priliku izraziti svoj stav u vezi s tužbenim zahtjevom, a pri tome može i sama tužiti tužitelja primjenom instituta protivtužbenog zahtjeva (član 74. ZPP-a). Odredbama članova 70. i 71. ZPP-a propisano je šta sadrži odgovor na tužbu.

„Odgovor na tužbu (njem. *Klagebeantwortung*) jest radnja tuženika kojom se očituje o procesnoj dopustivosti parnice, odnosno o osnovanosti tužbenog zahtjeva.“ (J. Čizmić, 501.)

Dakle, tuženik u tom kontekstu ima mogućnost reagovati na tužbeni zahtjev sadržajem odgovora. To, zapravo, predstavlja priliku tuženiku da se upusti u daljnje raspravljanje o tužbenom zahtjevu primjenjujući odredbe ZPP-a. Nadalje, to znači da i tuženik, dostavljajući odgovor na tužbu, aktivno učestvuje u parničnom postupku, i tom svojom dispozicijom djeluje na daljnji postupak.

„2. Podnošenje pismenog odgovora na tužbu od velikog je uticaja na **pripremanje daljeg toka postupka**. Ono omogućava da se tuženi u ranoj fazi postupka uključi u raspravljanje.“ (Z. Kulenović, *et al.*, 173.)

Ono što je neizostavno spomenuti u predmenom kontekstu, jeste činjenica da tuženik sadržajem odgovora na tužbu može istaknuti tužbu protiv tužitelja, kako se to ZPP-om definiše u pojmu „protutužba“, odnosno protutužbeni zahtjev (član 74. ZPP-a).

Naime, odredbom člana 74. ZPP-a propisano je sljedeće:

„(1) Tuženi može u odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu, podnijeti protivtužbu, ako je zahtjev protivtužbe u vezi s tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protivtužbom traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa o čijem postojanju ili nepostojanju zavisi u cijelosti ili djelimično odluka o tužbenom zahtjevu.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, protivtužba se može podnijeti samo ako tuženi na to pristane i ako sud ocijeni da podnošenje protivtužbe nije usmjereno na odugovlačenje postupka.

(3) Protivtužba se ne može podnijeti ako je za zahtjev iz protivtužbe stvarno nadležan viši sud.

(4) Odredbe ovog zakona o tužbi i odgovoru na tužbu na odgovarajući način se primjenjuju i na protivtužbu i odgovor na protivtužbu, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.“

Prema tome, osim očitovanja na postavljeni tužbeni zahtjev protiv tuženika, sam tuženik može podnijeti tužbeni zahtjev kroz odgovor na tužbu, odnosno podnijeti protutužbeni zahtjev. Na taj način, zapravo, sada egzistiraju dva tužbena zahtjeva, prvi – prvobitno podnesena tužba protiv tuženika, i sada drugi tužbeni zahtjev, koji kroz odgovor na tužbu podnosi sam tuženik (sada tužitelj). U ovom slučaju se javlja i dvostruka uloga za obje strane. Dakle, tužitelj sada ima položaj i tužitelja i tuženika, a tuženik, isto tako, položaj tuženika i tužitelja. Preciznije rečeno, protutužitelj i protutuženik. Dakle, egzistiraju dva spora u jednom, imajući u vidu sada položaj stranaka koji su definisani shodno postavljenim tužbenim zahtjevima kroz tužbu i istaknutog protutužbenog zahtjeva u odgovoru na tužbu.

„4. Budući da je pismeni odgovor na tužbu obavezan, da se u odgovoru na tužbu tuženi mora izjasniti o glavnoj stvari, te da prije podnošenja odgovora na tužbu tuženi nema mogućnosti upuštanja u raspravljanje, to **trenutak predaje odgovora na tužbu sudu predstavlja momenat upuštanja tuženog u raspravljanje**.“ (Z. Kulenović *et al.*, 178.)

Dakle, dostavljanjem odgovora na tužbu, koji je obligatorna pravna radnja, sa sadržajem koji se propisuje odredbom člana 70. ZPP-a, tuženik se tek tada upušta u raspravljanje.

5. Presuda zbog propuštanja

Pravni osnov za donošenje presude zbog propuštanja proizlazi iz sadržaja odredbe člana 182. ZPP-a, uz ispunjenje uslova koji su propisani tom odredbom. Ono što može biti posljedica za tuženu stranu, jeste eventualno usvajanje tužbenoga zahtjeva, jer tužena strana nije reagovala na tužbeni zahtjev kroz dostavljanje odgovora na tužbu.

Naime, odredbom člana 182. ZPP-a propisan je postupak donošenja presude zbog propuštanja, koji glasi:

„(1) Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

(2) Tužbeni zahtjev je očigledno neosnovan:

1) ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;

2) ako su činjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev u očiglednoj protivnosti s dokazima koje je sam tužilac predložio ili s činjenicama koje su općepoznate.

(3) Ako je zahtjev očigledno neosnovan, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.

(4) Presuda zbog propuštanja neće se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.“

Ono što se može uočiti sadržajem ove odredbe jeste činjenica da, ipak, egzistiraju ograničenja koja uzrokuju da se dalje nastavi s postupkom u smislu zakazivanja pripremnog ročišta (član 75. ZPP-a). Ovo iz razloga što sud preispituje tužbu, kroz načelo slobodne ocjene dokaza, odnosno upušta se u ocjenu tih dokaza na način da dokaze koji su dostavljeni uz tužbu povezuje s navodima u tužbi.

„Sud pred sobom ima procesni materijal koji je iznio tužitelj, dokaze koje je dopunio i, eventualno, materijal koji je sam prikupio po službenoj dužnosti. Primjenjujući pravila materijalnog prava, sud će meritorno riješiti spor. Sudac može voditi računa samo o činjenicama na koje se poziva tužitelj u tužbi, a presumira se da je tuženik sa njima bio upoznat.“ (J. Čizmić, 503.)

Prema navedenom, proizlazi da sud u odlučivanju o tužbenom zahtjevu nema ni imperativnu normu da je u obavezi donijeti presudu zbog propuštanja, a, shodno tome, nije vezan ni pasivnošću tužene strane kroz nedostavljanje odgovora na tužbu.

Naime, donošenje presude zbog propuštanja sada predstavlja fazu parničnoga postupka, dakle, fazu u kojoj se može usvajati tužbeni zahtjev. Eventualnim usvajanjem tužbenog zahtjeva, koji je usmjeren protiv tuženika, što je izraženo u konkretnom tužbenom zahtjevu, usvaja se konkretni tužbeni zahtjev donošenjem presude zbog propuštanja. Ovaj postupak s jedne strane predstavlja i skraćeni parnični postupak. Navedeno se ogleda u činjenici da izostaje radnja pripremnog ročišta a nadalje i eventualnog ročišta za glavnu raspravu.

Odredom stava (1) člana 75. ZPP-a propisano je:

„(1) Nakon prijema odgovora na tužbu, odnosno odgovora na protivtužbu, sud će zakazati pripremno ročište.“

Nedostavljanjem odgovora na tužbu može izostati daljnji tok postupka u smislu da se zakaže pripremno ročište te, shodno tome, donijeti presuda zbog propuštanja, u smislu odredbe člana 182. ZPP-a. Dakle, izostankom obaju ročišta u tom kontekstu, moguće je donijeti sudsku odluku, odnosno presudu zbog propuštanja, a kojom se usvaja tužbeni zahtjev.

„Nesporno je da se tužitelji činjenični navodi izneseni u tužbi trebaju smatrati istinitima i nije ih potrebno dokazivati. Primjena materijalnog prava na činjenično stanje kakvo je tužitelj iznio, može dovesti do različitih situacija. Tužbeni zahtjev može biti utemeljen po pravilima materijalnog prava i u tom će slučaju sud donijeti presudu zbog propuštanja.“ (J. Čizmić, 510.)

6. Zaključak

Dakle, ZPP-om u članu 182. propisan je postupak dostavljanja odgovora na tužbu. Pravna posljedica nedostavljanja odgovora na tužbu može uzrokovati donošenje sudske odluke koja u kontekstu obaveze naispunjenje predstavlja izvršni naslov u smislu odredbe člana 23. Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine [„Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/03, 52/03 – ispravka teksta, 33/06, 39/06 – ispravka teksta, 39/09, 35/12 i 46/16; i „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 42/18 – odluka Ustavnog suda)]. U ovome radu se analizirao postupak nedostavljanja odgovora na tužbu. Pravne posljedice pasivnosti tuženika u tom kontekstu, kao i analizom odredaba koje su kao takve propisane ZPP-om, kao procesnim zakonom koji se primjenjuje u parničnom postupku. Dakle, odgovor na tužbu predstavlja dispoziciju tuženika i njegove reakcije na dostavljenu tužbu. Međutim, podnošenjem tužbe delegira se određeni parnični problem pred sud, odnosno pokreće se parnični postupak. Kako bi se pokrenula ta pravna radnja, neophodna je prva radnja koja se treba poduzeti, dakle, podnošenje tužbe. Slijedom te tužbe, tuženik prema kojem je usmjerena ta tužba treba dostaviti odgovor na tužbu. Kako je i tema ovoga rada posljedica nedostavljanja odgovora na tužbu, zapravo, i proizlaze posljedice uslijed pasivnosti tuženika. Te pravne posljedice se odnose na eventualno usvajanje tužbenog zahtjeva donošenjem presude zbog propuštanja. Dakle, odgovor na tužbu je ostavljen u dispoziciji tuženika. Tuženik, svojom pasivnošću u kontekstu nepoduzimanja procesne radnje odgovora na tužbu sam sebe postavlja u takav pravni položaj, odnosno ne koristi se institutima koji su propisani odredbama ZPP-a.

7. Literatura

- [1] Čizmić, Jozo, *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, d. o. o., Sarajevo, Sarajevo 2016.
- [2] Kulenović, Zlatko, *et al.*, *Komentar Zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj*, 2. izmijenjeno i dopunjeno izd., Mostar 2011.
- [3] Poznić, Borivoje, *Komentar Zakona o parničnom postupku, prema tekstu Zakona iz 1976. godine, sa docnijim izmjenama i dopunama*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2009.
- [4] *Zakon o parničnom postupku*, „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15
- [5] *Zakon o izvršnom postupku*, „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 23/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 35/12 i 46/16; i „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 42/18 – Odluka Ustavnog suda

- [6] <https://bs.wikipedia.org/wiki/Tu%C5%BEba> (20. 11. 2022.)
- [7] <https://projuris.org/tuzba.html> (16. 11. 2022.)
- [8] https://sr.wikipedia.org/wiki/Vladavina_prava (22. 11. 2022.)

